

PRZEMÓWIENIA I REFERATY WYGŁOSZONE NA SESJI
WYDZIAŁU NAUK BIOLOGICZNYCH POLSKIEJ AKADEMII NAUK
POSWIĘCONE UCZCZENIU SETNEJ ROCZNICY URODZIN

NAPOLEONA CYBULSKIEGO

ORAZ

PRZEMÓWIENIA NA IV (VI) ZJEŹDZIE
POLSKIEGO TOWARZYSTWA FIZJOLOGICZNEGO

KAZIMIERZ PETRUSEWICZ

ZAGAJENIE SESJI

(Kraków 16. XII. 1954 r.)

Na rok bieżący przypada setna rocznica urodzin wybitnego fizjologa polskiego Napoleona Cybulskiego. Rocznicę tę Wydział Nauk Biologicznych PAN postanowił uczcić, poświęcając jej specjalną sesję naukową, w mieście, w którym Cybulski spędził 34 lata swego życia, w którym pracował i umarł.

Postanawiając uczcić naszego wielkiego rodaka w mieście, które stało się jego drugą ojczyzną, Wydział Nauk Biol. PAN ma możliwość odbyć swą pierwszą sesję wyjazdową w Krakowie, grodzie najstarszej w Polsce i jednej z najstarszych w Europie Alma Mater, mieście chlubnych tradycji naukowych, a i dzisiaj wielkim ośrodkiem naukowym.

Specjalne też znaczenie ma to, że sesję Wydziału Nauk Biol. PAN odbywamy wspólnie z Polskim Towarzystwem Fizjologicznym. Organizacyjne powiązanie sesji i zjazdu PTF nie jest przypadkowe. Sekretariat Wydziału Nauk Biologicznych przystąpił w ostatnim półroczu do prac mających na celu zacieśnienie współpracy z towarzystwami naukowymi, w których widzi podstawową transmisję do najszerzych rzesz pracowników nauki, widzi organizatora życia naukowego, dyskusji, krytyki naukowej, oceny, wreszcie widzi w towarzystwach instancję najbardziej powołaną do formułowania potrzeb i dezyderatów społeczności naukowej swojej specjalności.

W związku z tą nową rolą towarzystw naukowych w socjalistycznym systemie organizacji nauki otwierają się przed Polskim Towarzystwem Fizjologicznym nowe zadania. Ich planowa realizacja przyczynić się powinna w bardzo poważnym stopniu do pogłębienia pracy fizjologów polskich, do wzmożenia rozwoju tej niezmiernie ważnej dziedziny nauk biologicznych.

Niech dzisiejsze wspólne posiedzenie będzie krokiem do dalszego zacieśnienia współpracy, do opracowania programu, którego wypełnienie będzie sprawą Zarządu Głównego Towarzystwa, który zostanie jutro powołany przez Walne Zgromadzenie. W pracy tej Wydział nauk Biologicznych będzie służył Zarządowi jak najdalej idącą pomocą i radą.

Jak każdy naród ceniący swą suwerenność, dumni jesteśmy i chlubiśmy się naszymi wielkimi postaciami, które torowały drogę postępowi i budowały zręby kultury.

Jednym z podstawowych założeń światopoglądu Kraju budującego socjalizm jest poszanowanie naszych postępowych tradycji. Jest to wy-

razem tego, że budując kulturę socjalistyczną w treści, budujemy ją narodową w formie.

Napoleon Cybulski jest właśnie jedną z tych postaci, z których cały naród może być dumny. Jego nazwisko jest jednym z drogowskazów nauki nie tylko polskiej ale i światowej.

W ciągu niemal 40-letniej swej twórczej pracy wzbogacił Cybulski naukę o czynnościach organizmu zwierzęcego szeregiem odkryć, których znaczenie dopiero w ostatnich dziesiątkach lat uwydatnia się w fizjologii w całej pełni. Jako jeden z pionierów nowoczesnej elektrofizjologii stworzył on teoretyczne podwaliny, na których opierają się tak podstawowe dziś kliniczne sposoby badania, jak elektrokardiografia i elektroencefalografia. Jego talent eksperymentatorski stworzył metody badawcze, które przez kilka dziesiątków lat warunkowały postęp nauki o krążeniu krwi. Był on pierwszym, który dostarczył niezbite, doświadczalne dowody istnienia chemicznej regulacji procesów życiowych, kładąc fundamenty pod gmach dzisiejszej endokrynologii.

Cybulski był nie tylko wielkim badaczem, był on uczonym postępowym, nowoczesnym uczonym, który w przeciwieństwie do większości współczesnych mu badaczy, traktujących ekskluzywność nauki jako hasło przewodnie, godność uczonego uważa za posłannictwo społeczne. Higiena ludu wiejskiego, wychowanie fizyczne młodzieży, równouprawnienie kobiet, walka z przesądami w nauce — to były problemy, które pasjonowały go w równym stopniu, jak zagadnienie krążenia krwi, regulacji humoralnej i elektrofizjologii. Cybulski wierzył głęboko w potęgę nauki jako czynnika przekształcającego życie społeczne. W nauce widział broń ratującą ludzkość przed zniszczeniem niesionym przez fanatyzmy religijne i nacjonalistyczne. Napoleon Cybulski może być dla nas wciąż godnym naśladownictwa wzorem tego typu uczonych, jakich ludzkość dziś szczególnie potrzebuje. Jakże bowiem aktualne są jego słowa wypowiedziane na krótko przed śmiercią w okresie szalejącej pierwszej wojny światowej: „Hołduję nadziei, że ludzkość kiedyś uwolni się od obłędu militarystycznego i że jedynie nauka może wskazać środki do usunięcia nieporozumień między różnymi grupami ludzkimi“. Te słowa winny widnieć jako hasło wiodące za sobą uczonych całego świata w dniu dzisiejszym.